

Published on www.bilvavi.net

[Home](#) > ערב רב 008 ערב רב בארץ ישראל היום

ערב רב 008 ערב רב בארץ ישראל היום

תקע בשופר גדול לחרותנו ושא נס לקבץ גלויותינו, שנתבאר שיש במטבע הברכה שני חלקים. החלק הראשון - תקע בשופר גדול לחרותנו, זהו חרות. והחלק השני - ושא נס לקבץ גלויותינו, זה סוגיא של קיבוץ גלויות.

גלות יש שני חלקים, יש חלק של שיעבוד, שיעבוד מלכויות, על זה חל הבקשה של חירות. ויש חלק נוסף של גלינו מארצנו והתרחקנו מעל אדמתנו ועל זה אנחנו מבקשים ושא נס לקבץ גלויותינו וקבצנו מארבע כנפות הארץ לארצנו, שיהיה קיבוץ גלויות.

זוהי הבקשה שנתקנה בזמן אנשי כנסת הגדולה בימי בית שני, עד השתא בכל דור ודור, עד הקיבוץ השלם של כנסת ישראל לארץ ישראל.

במשך כל הדורות כולם, עם ישראל, שפכי כמים ליבך נוכח פני ה', שפכו נפשם על מנת לחזור בחזרה, שא נס לקבץ גלויותינו, קבצנו מארבע כנפות הארץ לארצנו. במשך כל הדורות כולם, היה טעויות לרוב בסוגיא של הגאולה.

הגמרא כידוע (בסנהדרין) רבי עקיבא אמר שבר כוזיבא הוא מלך המשיח. היה במשך הדורות כולם הרבה משיחים של שקר דוגמת הרמב"ם באגרת תימן, מה שהיה באותו זמן איזה משיח שקר. היה את כת הש"ץ הידוע שהיה משיח של שקר ועוד ועוד משיחים של שקר שהיו בהרבה פעמים במשך הדורות כולם.

אבל הדברים הללו כבר היו ואינם. כמובן שרושם של רע נשאר מכל דבר, אבל עיקרו של דבר הרי שכל ניסיון הוא ניסיון בעתו ובזמנו, והניסיון הזה כבר אינו עמנו השתא. הניסיון שבו אנחנו נמצאים השתא, שא נס לקבץ גלויותינו, חלק ניכר מכנסת ישראל חזרו לארץ ישראל. חלק ניכר עדיין נמצא בארבע כנפות הארץ, במקום של גלות. אבל חלק ניכר של הכנסת ישראל חזר כאן לארץ ישראל.

הבקשה אם כן שאנחנו מבקשים מהבורא עולם, שא נס לקבץ גלויותינו וקבצנו יחד מארבע כנפות הארץ לארצנו, היחד לפי חלק מן הנוסחאות כמובן לא התקיים, אבל חלק מהכנסת ישראל חזרו.

הסוגיא הזו שחלק מארץ ישראל חזרו לארץ ישראל, היא סוגיא מורכבת מאוד, עדינה מאוד, דקה מאוד ורגישה מאוד. צריך להבין בכל יום ויום שאנחנו מבקשים מהבורא עולם את הבקשה הזו, צריכים להבין איפה אנחנו נמצאים בסדר הדברים, בהנהגתו של הקדוש ברוך הוא. האם נתקיים משהו, ואם נתקיים אז מה נתקיים.

כמובן שאלו שדעתם קלה עד למאוד, הם סבורים שכבר חס ושלום הכל התקיים. זה ברור שמטבע אנשי הכנסת הגדולה במקומו עומד, אבל צריך להבין ברור מאוד איזה פנים מתחדשים בכל זמן וזמן ולפי זה עומק הבקשה שמונח במטבע אנשי כנסת הגדולה בכל דור ודור.

נקדים בעזר ה' קצת את יסודי הדברים, על מנת שהסוגיא תהיה בהירה, על אף שעוד פעם זו סוגיא דקה מאוד, עדינה מאוד ומורכבת מאוד.

כל דבר ודבר בבריאה, לימדו אותנו רבותינו, זה לעומת זה עשה האלוקים, טוב לעומת רע ורע לעומת טוב. אבל ביתר חידוד,

כל דבר בבריאה בעלמא דידן, בעולם החומר, בעולם השפל, הוא מעורב טוב ברע ורע בטוב.

כל דבר שהוא טוב, בהכרח שיש בו גם רע וכל דבר שהוא רע, בהכרח שיש בו גם טוב. בכל סוגיא וסוגיא שאנחנו נוגעים, אנחנו צריכים לראות את חלקי הטוב שבו ואת חלקי הרע שבו. דבר שהוא אסור הוא אסור, אבל אין זאת אומרת שאין בו נקודת טוב, אבל אפילו שיש בו נקודת טוב, נקודת הטוב שבו כמו שאומרים רבותינו, על שם כן נקרא הדבר אסור, מלשון בית האסורים.

נקודת הטוב שנמצאת בו, היא נמצאת בבית האסורים ולכן הדבר אסור. אבל אין כוונת הדבר שאין בו אופן של דבר מועיל. אלא עומק האיסור הוא שנקודת הטוב שבו, הדבר המועיל שבו, בחינת הקדושה שבו נמצאת בבית האסורים ועל שם כן הוא נקרא אסור. בית האסורים.

וכן להפך, דבר מצווה שהאדם מקיים, לעולם יעסוק אדם בתורה ובמצוות שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה. הרי שאפילו אם האדם עושה מצווה, לעולם יש בזה צד של שלא לשמה, כמו שאומר רבי חיים מוואלוז'ין ב"רוח חיים" ועוד..

הרי שעל אף שיש כאן מציאות של מצווה, אבל זה לא שלם, זה לא נקי בתכלית הנקיות. זהו יסוד מושג בדברי רבותינו במבט על כל הבריאה כולה. לפי זה לענין דידן. כאשר הקדוש ברוך הוא מסבב כל הסיבות סיבב שחלק ניכר מכנסת ישראל חזרו ועדיין חוזרים לארץ ישראל, יש גם מעט שלהפך.

שני מבטים שורשיים של קצוות אפשר להביט על הדבר ויש כאלו שמביטים כך. צד אחד של הדבר - שהקדוש ברוך הוא כביכול בא לגאול את ישראל. צד שני של הדבר - שכל השיבה לארץ ישראל, זה הכל סְטָכָא אַחְבָּא, כל מה שחזרו בני ישראל חלקם הניכר לארץ ישראל, כשם שהיה פרעה, כשם שהיה נבוכדנצר, כשם שהיה אחשוורוש והמן, היה יוון, אדום, ישמעאל, ערב רב. גם החזרה לכנסת ישראל, יסודה מכוח שליטת כוח הרע, משליטת כוח הערב רב שגרמו לידי כך שיחזרו לארץ ישראל.

אליבא דאמת, כל דבר בבריאה כמו שהוזכר, מורכב בו טוב ברע ורע בטוב. אז זה ברור שמה שכנסת ישראל חלק ממנה חזר לארץ ישראל, החזרה הזו מורכב בה צד של טוב וצד של רע, צד של טוב וצד של רע. אבל השאלה היסודית היא: האם מקור הטוב יש בו איזשהו נקודה של רע? או שיסודו רע יש בו ניצוץ פנימי של טוב, זה בעצם הנידון שבו התחבטו רבותינו.

מי שרואה דברים באופן של קצוות, באופן של מבט של קטנות, אז הוא רואה רק שני צדדים כפשוטו. האם השיבה לארץ ישראל היא מציאות של גאולה, אתחלתא דגאולה? או שהחזרה לארץ ישראל זה מעשה שטן, אותו שטן שהפיל את בני ישראל בחטא העגל, אז אותו שטן החזיר אותם עכשיו לארץ ישראל, את חלקם.

אבל מי שמביט לעומק, מבין שהדבר, ככל דבר בבריאה, מעורב טוב ברע ורע בטוב. ומצד כך ברור שמה שחלק מכנסת ישראל חזרו לארץ ישראל, יש כאן ניצוץ טוב, יש כאן ניצוץ של שיבה לארץ ישראל. אבל ברור גם הצד השני שההתגליא של המהלך, הוא בשליטה של בית האסורים, הוא בשליטה של הערב רב.

המהלך כמהלך של איך שהוא מתנהל, הוא מתנהל על ידי ראשי הערב רב, לא רק בדור דידן, אלא מתחילת המהלך לחזור לארץ ישראל. ראשי הערב רב הללו, הם ראשי הערב רב של שער הנ' של הטומאה, שעליו נאמר כל בואו לא ישובון. מכולם בהתגליא נעשה המציאות של החזרה לכנסת ישראל, בחלק ניכר של כנסת ישראל.

אבל ברור שבתוך כל הרע הזה, כפי עומק מציאות הרע של שער הנ' של הקליפה, יש ניצוץ קדוש מאוד, כמו כל דבר רע, וכפי עוצם הרע שבו, כך עומק הניצוץ הקדוש שבו.

החיבור הוא חיבור באופן כזה שמורכב כאן טוב ורע מעורבים זה בזה באופן מבהיל עד למאוד!! אבל ביתר דקדוק השיבה לכנסת ישראל שחוזרת במידת מה לארץ ישראל, זה ניצוץ של גאולה, אבל על זה חל עומק הגלות.

זה שהחזרה לארץ ישראל בחלקו של הכנסת ישראל נעשה על ידי הערב רב, זה עומק הגלות של הניצוץ של הגאולה. זה סוגיא עמוקה יותר שהעמיקה את הגלות. זה לא שיש כאן צד של גאולה ויש כאן צד של ערב רב והערב רב שולטים רק על הצד של הגאולה, זה ברוב ומיעוט. אז הרוב שולט על המיעוט, אלא מכיוון שיש כאן ניצוץ של גאולה ששולטים עליו הערב רב, הרי שבעומק זה סוגיא חדשה של גלות.

על זה אמרו רבותינו שהחזרה של הכנסת ישראל לארץ ישראל בחלקה, היא העמקה של הגלות. מה העומק של העמקה הזו? העומק הוא שכיוון שהיה ניצוץ של גאולה כמו שאמר החפץ חיים ולא זכינו, אז הגאולה הזו נפלה לעומק חדש של גלות.

כלומר שעצם הניצוץ של הגאולה נופל למציאות של גלות.

מי שרואה את הגאולה כביכול שחזרו לארץ ישראל כגאולה, כאתחלתא דגאולה, זה היה אתחלתא אילו זכינו, אבל שלא זכינו אז למה זה התהפך? זה התהפך לעומק חדש של גלות שלא הייתה מימות הגלות. זה היחס השורשי, הצורה השלימה של המבט, איך להביט על שיבת חלק מכנסת ישראל לארץ ישראל, ניצוץ של גאולה שנפל לגלות כמו שאמר רבותינו, וכשהוא נפל לגלות, כלומר, התחדש כאן עומק חדש של גלות שלא היה קודם לכן.

אבל מה העומק החדש של הגלות שהתחדש? להבין מה הוא. כוח הגלות שבו אנחנו נמצאים, הוא גלות שנקרא: גלות ערב רב. סדר הגלויות כמו שמנו אותם רבותינו: גלות מצרים, גלות בבל, גלות מדי ופרס, גלות יון, גלות אדום, גלות ישמעאל וגלות ערב רב.

אנחנו נמצאים למעשה בגלות אדום, משועבדים לאדום, בתוך זה יש לנו גלות של ישמעאל שנמצאים בתוכנו, סביבותינו ובתוך זה יש עומק נוסף של גלות, שזה גלות של ערב רב.

הגלות של הערב רב ענינו שהגלות היא באופן כזה שבני ישראל מתערבים בתוך הערב רב והערב רב מתערבים בתוך הכנסת ישראל וזו העמקה נוראית של הגלות. אם יש גלות מצרים שלא שינו שמם, לשונם, מלבושם ועוד דברים כמו שאמר רבותינו, שמורים בעריות וכן על זה הדרך.

גלות של ערב רב מתחדש חידוש, שהגלות היא בעומק כך שמתערבים בהם באופן של תערובת מרובה, זה ערב רב. התערובת שמתערבים בערב רב, היא תערובת כל כך חזקה, שהיא לא ניתנת לפירוד בידי בשר ודם.

כל מי שיש לו מעט עיניים לראות, מבין עכשיו את המצב שבו אנחנו נמצאים כאן, בעומק של הגלות שלא היה מימות עולם בתוך ארץ ישראל. התקיים בנו במידה מסוימת שחזרנו לארץ ישראל, אבל החזרה לארץ ישראל היא גופא, על אף שבפנימיותה היא ניצוץ קדוש של גאולה, אבל הניצוץ הקדוש הזה של הגאולה נשתעבד לגלות, וכשהוא נשתעבד לגלות התחדש כאן גלות חדשה.

הגלות החדשה שמונחת כאן, היא גלות של תערובת עם הערב רב באופן כזה שהתערבות איתם, להבין עכשיו ברור, היא נעשית ערב, כמו שאומרים רבותינו מלשון עורב. רחמנא ליצלן! מה שנאמר: והערב נא ה' אלוקינו את דברי תורתך בפינו, הערבות של מתיקות התורה, הערבות הזאת חס ושלום נופלת לערב רב.

הערב רב זה לא רק שמתערבים בהם באופן מעשי, אלא ההתערבות עמם נעשית ערבה למי שמתערב עמם. זה העומק של הגלות. ידוע עד למאוד דבריו של החזון איש, שהוא אמר שהוא לא חושש בעיקר מהגזירות שראשי הערב רב יגזרו על כנסת ישראל כאן בארץ ישראל, אלא הוא חושש שהציבור יראי שמים לאט לאט יערב להם החיבור איתם.

מה שהוא אמר אז, עכשיו מתקיים. ידוע שהיו שתי הנהגות שורשיים בדור כאן של החזרה של כנסת ישראל לחלקה בכנסת ישראל, הבריסקר המהלך שלו היה שכל דבר שמונח בו סכנה, עוקרים אותו מראשיתו. הדעה של החזון איש הייתה באופן, שאם עכשיו יש בזה צד תועלת, אפילו שאחריתו קשה, אז, כשהיה אז צריך לפתור את הבעיה אז.

הבעיה אז, מה שאז היא הייתה אז, היום זה ההווה. זה המצב שבו אנחנו נמצאים. חזרנו לארץ ישראל, חלקנו. מכוח ניצוץ קדוש שנפל למציאות של קליפה חדשה של ערב רב, מה שהיה צריך להיות אתחלתא דגאולה כדברי החפץ חיים, הפך להיות סוגיא חדשה של גלות. גלות שלא הייתה קודם.

ההתערבות שנעשית כאן בין ציבור יראי ה' לאלו שנמצאים בחוץ, ובעיקר לערב רב ולראשי הערב רב, זה העומק הנקודה הפנימית של מציאות הגלות. זה לא פרט בגלות, זה העומק של ההגדרה של הגלות.

כשמבינים מה המהות של הגלות, אז מבינים מה הצורה של העבודה באותו גלות. כשלא מבינים מה המהות של הגלות, אז אפשר לצדד לכאן ולכאן, היה תקופות בכנסת ישראל שהיינו נבדלים יותר, היה תקופות בכנסת ישראל שהיינו רבים יותר, כל זה היה נכון עד השלב שבו אנחנו נמצאים עכשיו.

בתחילת החזרה של הכנסת ישראל בחלקה לארץ ישראל, עוד לא היה צד של התערבות ממקום של ערבות, לכן היה שייך עוד צד של הנהגה אחרת, גם אז היה חלוק בדברי רבותינו. אבל שמגיע מצב של ערבות, וכמובן מה שגורם לערבות זה התאוות. כאן ועכשיו מתגלה עומק תוקף הגלות של הערב רב.

בוודאי שהקדוש ברוך הוא גם פותח איזשהו פתח לנתק את אותו חיבור, אבל הכוח שמערב, הוא הרבה יותר גדול מהפתח לנסות להתנתק. מי שיבין את עומק המהות של הגלות, יבין את הזמן שבו אנחנו נמצאים, יבין את התהליך שבו אנחנו נמצאים, אז הוא יבין את העבודה שבו הוא צריך עכשיו לדרוך.

הוא יבין מהו העבודה, מהו הניסיון, ומה ה' אלוקיך שואל מעמך, אבל שבן אדם לא מבין את עומק הגלות, הוא לא מבין את המצב שבו הוא נמצא, אז הוא עומד כפוסח על שני הסעיפים, להתערב קצת יותר, להתערב קצת פחות, להתערב באופן שלומדים דברי חול או לא וכן על זה הדרך.

אבל כשאדם מבין ברור מה המהלך של עומק הגלות, אז הדרך היא בעומק אחת ויחידה, אי אפשר שיהיה מציאות שיתערבו ויתערבו וזה לא יהיה ערב, מי שחושב כך, כלומר, אז הוא לא רואה מהו המציאות של הגלות שבו אנחנו נמצאים עכשיו, שזה ערב רב, שהתערבות הופכת להיות ערבה רבה, ערבה מאוד.

כשמבינים את עומק הגלות שאנחנו נמצאים, הדבר הראשון שרואים, זה שהעדר ההבנה של הגלות, זה עומק הגלות. הרי נמצאים ברוך ה' הרבה יהודים יקרים מאוד, שרצונם באמת הוא לעבוד את בוראם ולעשות טוב, אבל עדיין שייך שהם יטעו מאוד מאוד בכל מה שקורה, מחמת שלא רואים נכון את עומק הגלות שבה אנחנו נמצאים.

רואים את זה כגזירה, זה לא גזירה דאבידה דבטלה, וודאי שכל פרט מפרטיו יכול להיות שזה גזירה דאבידה דבטלה, אבל המהלך כמהלך, הוא לא גזירה שאבידה דבטלה, זה מגיד מראשית אחרית שככה יהיה סוף הימים של הגלות.

סוף הימים של הגלות יהיה גלות ערב רב כמו שמאריך בזה הגר"א הרבה מאוד, וכמו שהאריך בזה רבי אלחנן וסרמן בארוכה בקובץ מאמרים ובאגרות, אנחנו נכנסו עכשיו להבין ברור בשנים האחרונות הללו, לא להתערבות עם הערב רב, זה נעשה כבר בעצם החזרה לכנסת ישראל לארץ ישראל בחלקה, לערבות שבדבר, הדבר הלך ונעשה עוד ועוד ועוד.

כיום אנחנו נמצאים במצב שאצל רוב רוב, חוץ מיחידים ממש, ההתערבות עם הערב רב הפכה להיות ערבה, וזה כל כך ערב שהוא כבר לא רואה שזה בעצם ערבות ותערובת, זה נראה לו שזה צורת האידישקייט.

אל זר שבקרבתם הוא מראה לאדם עד כדי כך שנראה לו שזה צורת האידישקייט ואינו אלא עומק התערבות שנעשה לו ערבה ולכן נראה לו שזה צורת האידישקייט. שהלב שלו חי, פועל, זך יותר, נקי יותר, אז בהכרח שהוא בוער יותר.

כשהלב שלו בוער, תלמיד חכם דרתח, אורייתא דמרתחא ביה. והלב שלו רותח מכוח קדושה וכל מה שהוא רואה לנגד עיניו, הוא רואה איך מתערבים עם הערב רב, עם ראשי ראשי הערב רב, שכמו שאמר רבי חיים כבר, בערך לפני 100 שנה. שהתכלית שלהם היא עקירת יסודי הדת, כי הם ערב רב.

זה לא שמישהו אחד רוצה לעקור, זה מהלך של עומק הגלות שכולו עקירת התורה. המשא ומתן הזה נובע מהתקררות של הלב הטהור, אם הלב נקי, אם הלב זך, אז הוא בוער. וכשהלב בוער, אין כאן שני צדדים, איש קם על רעהו להורגו נפש, והוא נכנס איתו למשא ומתן, איזה איבר קודם אתה רוצה לחתוך?

איבר שהנשמה תלויה בו? או שאתה מתחיל באיבר שאין הנשמה תלויה בו? המשא ומתן נובע מזה שהוא לא רואה שבאים להורגו, אבל זה לא להורגו במובן הפרטי, צריך להביט על זה כעומק של גלות, של מגיד מראשית אחרית, שלשם הקדוש ברוך הוא כיוון את הבריאה, שהבריאה תגיע לזמן שהערב רב ישלטו לעקור כל קדושה.

מי שלא מבין שהמהלך כאן הוא לעקור הכל, לבן ביקש לעקור את הכל! הרי שהוא עיוור המגשש באפילה באופן מוחלט. כל ניסיון למשא ומתן אינו אלא טעות מוחלטת. מי שבא לעקור את הכל, הבא להורגך השכם להורגו. במובן הפנימי שבנפש הוא מכלה כל צד של חיבור.

יש כאן עומק של גלות נוראה, נוראה! שההתערבות נעשית חזקה יותר, ערבה יותר וערבה יותר וערבה יותר. סיבות ותירוצים לדבר יש עד אין סוף, אבל המהלך, הוא מהלך מאוד מאוד מאוד ברור.

כמובן שיש צדדים בכל הדברים של גדולי הדורות בעבר ובהווה, יש את הקצוות תמיד. יש את דברי הרב הקדוש רבי יואל מסאטמר שאחז שהרי אפילו אם השלטון כאן היה של קדושה, זה מרד כנגד הג' שבועות. יש את הצד השני הקיצוני, שכיוון שיש ניצוץ של קדושה, אז אפשר להתחבר איתו.

אבל זו דרך מסוכנת מאוד מאוד ששייכת רק ליחיד סגולה ופוק חזי שכל מי שניסה להידיבק באותו נקודה, כמעט כולם

נפלו מכל שורש האידישקייט. אבל שנכנסנו עכשיו למהלך הנוסף של הגלות, כאן באים לכולי עלמא לא פליגי.

זה לא הגלות שהיינו לפני 70 שנה שאז נחלקו רבותינו, לבין הגלות שעכשיו אנחנו נמצאים. זה סוגייה חדשה של גלות. זה הגלות בתוך גלות שהערב רב הפך להיות ערב. כאן, **חייב להיות שיהיה ניתוק מוחלט.**

ואין עובר שבא להרוג את אמו שיש לו דין של רודף שהורגים אותו, הוא נמצא חלק ממנה. עובר ירך אמו וחייבים להפריד ביניהם, במהלך דידן שעכשיו, בשנים האחרונות חל העומק של הגלות, אין דרך אחרת אלא להפריד.

ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו. זה ההתאבקות שצריך שיהיה איתנו, ולא באופן של הצילנו מיד אחי מיד עשו, שמראה עצמו כאחי. שאנחנו מבקשים מהקדוש ברוך הוא לחזור לכנסת ישראל שתחזור לארץ ישראל, לא על החזרה הזו ביקשנו.

החזרה הזו, כמו שאמרו רבותינו, הרוז'ינר ועוד.. שהם חוששים שמא הכנסת ישראל יחזור לארץ ישראל מכוח שהאומות יזרקו אותם לארץ ישראל רחמנא ליצלן וזה מה שהתקיים. הגאולה שאנחנו מבקשים מהבורא עולם לא שיהיה ניצוץ של קדושה שיפול לידי הסֶטְרָא אַחֲרָא לערב רב והשליטה תהיה של הערב רב.

לא רק שלא יתחדש כאן גאולה, אלא התחדש כאן גלות חדשה. אנחנו מבקשים ממנו יתברך שמו שיחזיר אותנו לארץ ישראל, לארץ של הבורא עולם. לארץ של ישראל ששרית עם אנשים ואלוקים ותוכל, אבל כל זמן שעוד לא זכינו שהתפילה תתקיים, ואנחנו מצפים שהיא תתקיים בכל יום, היום.

אבל אם היא עדיין לא נתקיימה, צריך להבין ברור, ברור מאוד. את עומק הגלות. כל מי שרוצה להציל את נפשו בזה ובבא, לנצח נצחים, חייב להבין שהוא נמצא בגלות של הערבות הרבה של הערב רב. ומתוך עומק של דעת וקדושת הנפש לכרות את עצמו מכל חיבור לכל מה שקורה בדור דידן.

לקשור את עצמו לבורא יתברך שמו, שהלב יבער מאוד מכוח תוקף נורא שכואב לראות מרידה במלכות שמיים, ושהרבה מאוד תמימים בתוך כנסת ישראל יראי ה', מתחברים לזה לאט לאט, עד שזה נהיה רחמנא ליצלן, ערב עליהם ערבות רבה.

שיזכה אותנו הבורא יתברך שמו שתהיה גאולה שלימה!

אם חס ושלום היא עדיין תתעכב, שנעמיד את עצמנו כמובדלים ומופרשים, מקודשת ומיוחדת לי. אליו יתברך שמו בשלמות!

- [ערב רב](#) [1]

Featured Image Text:

ערב רב בארץ ישראל היום

PDF Files:

ערב רב 008 ערב רב בארץ ישראל היום

Source: <https://bilvavi.net/shiur/ערברבבארץישראלהיום/008-ערברב-008>

Links

[1] <https://bilvavi.net/erev.rav>